

N:o 8.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående nedsättning under innevarande år i tullen å vissa slag af spanmål m. m.; gifven Stockholms slott den 13 Januari 1892.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen, att de enligt tulltaxan af den 16 Oktober 1891 bestämda tullsatser för spanmål, omalen, råg och hvete, samt malen, mjöl, alla slag, för tiden till innevarande års slut nedsättas, för spanmål, omalen, råg och hvete, till 50 öre per 100 kilogram och för spanmål, malen, mjöl, alla slag, till 1 krona 40 öre per 100 kilogram; att beloppet af den tullrestitution, som jemlikt § 9 mom. 1 i tulltaxeunderrättelserna medgifves vid utförsel af bröd, som af utländskt råämne tillverkats inrikes, för nyssnämnda tid nedsättes till 1,3 öre per kilogram; samt att den förändrade tullsatsen å mjöl äfvensom nedsättningen i tullrestitutionen för bröd tillämpas från det att två månader förflutit, sedan den nedsatta tullsatsen å omalen råg och hvete trädt i kraft.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.*F. v. Essen.*

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i Statsrådet å Stockholms slott den 13 Januari 1892.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern BOSTRÖM,
 Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
 Statsråden: Herr Friherre VON OTTER,
 Friherre PALMSTIERNA,
 Friherre VON ESSEN,
 Friherre ÅKERHJELM,
 ÖSTERGREN,
 GROLL,
 WIKBLAD,
 GILLJAM.

Chefen för Finansdepartementet, Statsrådet Friherre von Essen anförde:

»Då spanmålstullar år 1888 i Sverige infördes, på sätt redan förut skett i flertalet af Europas i jordbrukshänseende mera lyckligt lottade länder, var åtgärden påkallad af de låga pris, som jordbruksprodukterna länge betingat, och den bekymmersamma ställning, landets hufvudnäring, jordbruket, derigenom iråkat. Det framhölls redan vid spanmålstullarnes påläggande, att afsigten dermed var att genom ett måttligt skydd mot utländsk konkurrens söka åt jordbrukets alster vinna afsättning till ett, i förhållande till produktionskostnaderna,* någorlunda tillfredsställande pris. Med fog kan icke förnekas, att den möjlighet, som genom åtgär-

den beredts jordbrukaren att med förtröstan se framtiden till mötes, verkat till jordbruksnäringens fromma, likasom ej heller att genom samma åtgärd ökade arbetstillfällena beredts så väl omedelbart i nämnda närings-tjänst som inom åtskilliga andra näringar. I följd af särskilda omständigheter hafva emellertid, såsom känt, under den senare tiden spanmål-prisen nått en höjd, som icke varit förutsedd och som måste erkännas vara högre, än hvad för jordbrukets skäligen tillgödseende kan vara påkalladt. Sålunda noterades å Stockholms börs priset å *hvete*, per 100 kilogram räknadt, den 18 Augusti 1891, således vid tiden för ryska rågexportförbudets utfärdande, till kronor 21: 50, den 15 September till kronor 18 å 19, den 16 Oktober till kronor 17 å 18: 50, den 17 November till kronor 18 å 19: 75 och den 15 December till kronor 18 å 19: 25. Motsvarande prisnoteringar i Göteborg voro: den 1 September kronor 23, den 15 September kronor 19 å 20, den 16 Oktober kronor 17: 50, den 17 November kronor 20: 75 och den 15 December kronor 20: 50. Prisnoteringarne å *råg* voro, likaledes per 100 kilogram, i Stockholm den 28 Augusti kronor 19 å 20: 50, den 15 September kronor 18 å 18: 75, den 16 Oktober kronor 17: 50 å 18: 75, den 17 November kronor 18: 50 å 19: 75 och den 15 December kronor 18 å 19: 25. I Göteborg noterades råg till följande priser: den 1 September kronor 17 å 20: 50, den 15 September kronor 18: 50 å 20: 50, den 16 Oktober kronor 16: 50 å 17: 25, den 17 November kronor 20: 50 och den 15 December kronor 18. Till följd af konkurrensen å den inhemska marknaden hafva väl å åtskilliga orter inom riket torgprisen å hvete och råg stält sig något lägre än de nu uppgifna noteringarna, men i allt fall måste prisförhållanden, vid hvilka, såsom i sistlidne December månad, i den större marknaden hvetet kostat kronor 19 å 20 per 100 kilogram, motsvarande kronor 24: 70 å 26 per gammal tunna, samt rågen kronor 18 å 19 per 100 kilogram, motsvarande kronor 21: 60 å 22: 80 per gammal tunna, betecknas såsom ovanligt höga.

Under de rådande prisförhållandena å spanmål har uppmärksamheten måst riktas på frågan, huru och i hvad mån åtgärder må böra vidtagas för att minska det tryck, som de nuvarande spanmålsprisen utan tvifvel innebära för en stor del af den konsumerande allmänheten, i hvilket syfte jemväl flera, delvis med talrika underskrifter försedda petitioner till Kongl. Maj:t ingått.»

Föredragande Departementschefen anmälde härefter följande till Kongl. Maj:t inkomna underdåniga petitioner om upphäfvande af tullen å spanmål, nemligen från:

nykterhetsvänner inom Brännkyrka församling;

Axel Lund med flere enligt uppdrag vid ett i Vestervik hållet möte; riksdagsmännen A. Hedin, friherre A. E. Nordenskiöld med flere enligt uppdrag vid i Stockholm hållna allmänna möten;

I. Eriksson, A. Hahn med flere medlemmar af Örebro stads-samhälle;

åtskilliga i Skaraborgs med flere län bosatta personer;

en del invånare i Marstrand;

åtskilliga i Göteborg bosatta personer.

Härefter yttrade Departementschefen vidare:

»Att, såsom i dessa petitioner blifvit ifrågasatt, helt och hållet borttaga spanmålstillarne kan jag ej tillstyrka. Deremot talar betydelsen af den näring, dessa tullar äro afsedda att stödja och som visserligen ej än kan med framgång upptaga den öfvermäktiga konkurrensen från mera lyckligt lottade länder, hvilka naturligen företrädesvis sända öfver-skottet af sin produktion till länder, hvilka icke påfört spanmål tull. Mot ett fullständigt borttagande af spanmålstillen talar vidare skadlig-heten af totala omkastningar i ekonomiska förhållanden, och olägen-heten af ett dylikt förfaringssätt är i nu föreliggande fall så mycket större, som de rådande prisförhållandena i väsentlig mån hafva sin grund i omständigheter af den exceptionela art, att man icke med någon grad af tillförlitlighet kan bedöma, om dessa förhållanden komma att under längre tid fortvara. Och visserligen tala de förhållanden, vi under förlidet år bevitnat, om angelägenheten för oss att så vidt möj-ligt söka utveckla vårt jordbruk så, att det lemna landets befolkning dess behof af brödsäd, hvarför första vilkoret är, att näringen förmår lemna den afkastning, att dess idkare kunna uthärda den utländska konkurrensen. En sådan utveckling af jordbruket kan likväl enligt sa-kens natur endast långsamt försiggå, och ännu är det afsedda målet, landets förande till fullt oberoende af utlandets åtgöranden i fråga om landets förseende med dess behof af brödsäd, ej hunnet. I detta sam-manhang bör slutligen ej lemnas oanmärkt, att jemväl i utlandet, der äfven de höga spanmålsprisen gjort sig gällande, man ej ansett sig böra borttaga bestående tullar, endast i ringare mån nedsätta dem. Sålunda har nyligen i Tyskland, i sammanhang med den tysk-österrikiska han-delstraktatens antagande, bland annat, tullen å hvete och råg nedsatts från 5 riksmark till 3 riksmark 50 pfennige samt tullen å mjöl från 10 riksmark 50 pfennige till 7 riksmark 30 pfennige, allt per 100 kilo-gram. Genom lag af den 2 Juli 1891 nedsattes i Frankrike för tiden från och med den 10 Juli samma år till den 1 Juni 1892 tullen å hvete

från 5 francs till 3 francs och å hvetemjöl från 8 francs till 6 francs, likaledes per 100 kilogram.

Men anser man sig ej kunna borttaga spanmålstullarne, synes det mig likväl gifvet, att desamma under nuvarande förhållanden kunna och böra nedsättas. Uppenbart är äfven, att en sådan nedsättning kan göras större, i den mån man begränsar densamma till en närmare tidrymd, för hvilken de faktorer, som inverka på prisen, ligga klarare och bestämbara före och sålunda kunna med större säkerhet bedömas. Jag anser derföre, att, oaktadt förslag till ny tulltaxa lärer komma att för Riksdagen framläggas, någon ändring i tullsatserna å spanmål för år 1893 icke bör nu ifrågasättas — ehuru jag visserligen antager, att, om förhållandena år 1893 äro likartade med de nu rådande, en nedsättning i dessa tullsatser äfven då bör ske — utan synes det mig, att den nedsättning i tullen å spanmål, som nu kan finnas af omständigheterna påkallad, bör afse den närmare liggande tiden, dervid någon betänklighet icke torde böra möta mot att låta nedsättningen gälla ända till årets slut, enär det synes antagligt, att de förhållanden, som nu ansetts böra föranleda nedsättningen, icke skola intill tiden för årets skörd undergå någon nämnvärd ändring och resultatet af årsskörden ej kunna med någon större tillförlitlighet bedömas förr än mot slutet af året.

Då bland de olika sädesslagen endast råg och hvete ega allmännare användning såsom lifsmedel och endast å dem någon väsentligare prisstegring inträdt, torde tullnedsättningen böra inskränkas till dessa båda sädesslag. Då tullen å omalen spanmål nedsättes, bör uppenbarligen äfven motsvarande reduktion ega rum i tullen å mjöl af spanmål, dervid af tulltekniska skäl åtskilnad icke lärer böra göras mellan olika slag af mjöl. Häruti kan visserligen synas ligga en oegentlighet, men denna varder vid det förhållande, att mjöl af andra sädesslag än råg och hvete icke i afsevärd myckenhet införes, utan praktisk betydelse.

Då nämnvärd införsel af bröd icke eger rum, torde tullsatsen för denna artikel kunna lemnas oberörd af den nu ifrågavarande tullnedsättningen, hvaremot beloppet af den tullrestitution af 4 öre per kilogram, som jemlikt § 9 mom. 1 i tulltaxeunderrättelserna medgifves vid utförsel af bröd, som af utländskt råämne tillverkats inrikes, lärer böra nedsättas till 1,3 öre per kilogram.

Hvad härefter beträffar storleken af den tullnedsättning, som bör medgifvas, anser jag, att, på det verkan af densamma må göra sig märkbar äfven i detaljhandeln, nedsättningen bör bestämmas till så stort belopp, som lämpligen kan ske utan tullens fullständiga borttagande. Den nu gällande tullsatsen å hvete och råg af 2 kronor 50 öre per

100 kilogram synes mig derföre böra nedsättas med 2 kronor, så att tullen derefter komme att utgöra 50 öre per 100 kilogram. En nedsättning af denna betydenhet torde kunna förväntas komma att utöfva sin verkan å spanmålsprisen inom landet, helst om man fäster afseende dervid att, enligt uppgift från Generaltullstyrelsen, den 31 sistlidne December å nederlag lågo oförtullade icke mindre än 16,778,000 kilogram hvete, 18,105,000 kilogram råg, 2,902,000 kilogram hvetemjöl och 1,476,000 kilogram rågmjöl. Så fort tullnedsättningen inträdt, kunna dessa betydande partier spanmål väntas blifva utsläppta i marknaden, hvilken icke bör kunna undgå att röna inverkan af en ökad tillgång af denna betydenhet.

Vid bestämmandet af tullen å mjöl af spanmål är det af vigt att tillse, att densamma i förhållande till tullen å omalen spanmål sättes så hög, att möjlighet beredes den inhemska qvarnindustrien att upptaga täflan jemväl med sådana länder, der nämnda industri är genom tull skyddad. Icke minst för jordbrukarne är det af betydelse, att qvarnindustrien bibehålles vid erforderligt skydd, enär idkarne af denna industri utgöra de viktigaste afnämarna af den spanmål de förra producera. Under hägnen af det nämnda industri beredda skyddet hafva uppstått stora qvarnetablissemang, hvilkas för landet gagneliga verksamhet icke bör rubbas genom de åtgärder, som vidtagas i syfte att nedbringa de för tillfället högt uppdrifna spanmålsprisen. Det land, hvilket för Sveriges del närmast tillvinner sig uppmärksamhet i förberörda hänseende, är Tyskland. Medelst sin tullagstiftning har detta land i det närmaste förhindrat all import af mjöl. Under det att derstädes åren 1888, 1889 och 1890 infördes i medeltal 5,097,472 deciton hvete och 8,641,483 deciton råg årligen, belöpte sig samtidigt medelimporten af mjölfabrikat och vanligt bakverk tillsammans till endast 151,275 deciton. Då den tyska qvarnindustrien sålunda har sig tillförsäkrad den inhemska marknaden, kan den naturligtvis utomlands till mycket lågt pris afsätta öfverskottet af sin produktion och är derföre också en farlig konkurrens för vår egen qvarnindustri. När nu gällande tull å mjöl, alla slag, 4 kronor 30 öre per 100 kilogram, vid 1888 års riksdag åsattes, beräknades, likasom i Tyskland, mjölutbytet vid förmalning till sikt utgöra af råg 65 procent och af hvete 75 procent. Det skydd, qvarnindustrien för närvarande åtnjuter, belöper sig sålunda nominelt till 45 öre för rågmjöl och 97 öre för hvetemjöl, allt per 100 kilogram räknadt; men i verkligheten ställer det sig dock något lägre, hufvudsakligast till följd af den högre frakt, som ett parti säd betingar i förhållande till motsvarande parti mjöl. Den betydande import af råg-

och hvetemjöl, som, oaktadt tullen allt fortfarande eger rum och som år 1891 uppgick till sammanlagdt 28,758,000 kilogram, lærer få anses bevisa, att det nuvarande skyddet icke är för högt, och någon nedsättning deri bör sålunda, enligt min åsigt, icke ifrågakomma.

Med den i afseende å förmalningen hittills antagna utbytesberäkningen och med samma skydd som för närvarande, 45 öre för rågmjöl och 97 öre för hvetemjöl, allt per 100 kilogram räknadt, skulle mot en tullsats af 50 öre per 100 kilogram för omalen spanmål svara en tull af 1 krona 22 öre för 100 kilogram rågmjöl och 1 krona 64 öre för 100 kilogram hvetemjöl. Då det emellertid, såsom redan blifvit nämndt, med hänsyn till tullbehandlingen möter svårighet att bestämma olika tullsatser för olika slag af mjöl, lærer, i likhet med hvad för närvarande eger rum, en gemensam tullsats för mjöl, alla slag, böra fastställas, för hvilket ändamål ungefärliga medelsiffran mellan nyssnämnda belopp eller 1 krona 40 öre torde böra väljas.

En samtidig nedsättning af tullen å omalen och malen spanmål kan icke ske utan att idkarne af qvarnrörelse lida förlust å den förtullade omalna spanmål äfvensom å de mjölpartier, som hos dem inne- ligga vid den tidpunkt, då tullnedsättningen skulle träda i kraft. Till förebyggande af förlust af denna orsak lærer, efter det tullnedsättningen för den omalna spanmålen inträdt, nödigt rådrum böra qvarninnehafvarne beredas, innan nedsättningen i tullen å mjöl göres gällande; och anser jag berörda rådrum lämpligen kunna bestämmas till 2 månader, hvilken termin äfven lærer böra fastställas för tillämpningen af nedsättningen i tullrestitutionen för bröd.

I fråga om den verkan, som den af mig föreslagna nedsättningen i tullen å spanmål kan väntas komma att utöfva på afkastningen af tullmedlen innevarande år, torde någon exakt beräkning icke vara möjlig att uppställa. Så mycket torde emellertid kunna sägas, att den ökning i tullinkomst, som varder en följd af de nya eller förhöjda tullsatser, hvilka efter franska och spanska handelstraktaternas utlöpande torde komma att påföras åtskilliga varor, företrädesvis industri- och lyxartiklar, kommer att åtminstone till större delen motväga den nedgång, som eger rum i spanmålstullens afkastning.

Såsom kändt, hafva olika uppfattningar uttalats i fråga om möjligheten att nedsätta tullbevillningen under den tid, för hvilken densamma blifvit till utgående faststald. Beträffande Kongl. Maj:ts rätt i sådant hänseende, om hvilken jag för min del ej hyser något tvifvel, är det emellertid ej behöfligt att vid detta tillfälle ingå i någon undersökning, enär det nu, då Riksdagen inom kort är samlad och då ned-

sättningen skulle komma att gälla större delen af det löpande budget-året samt omfatta artiklar, af hvilkas förtullning en betydande statsinkomst påräknats, icke bör ifrågasättas annat, än att åtgärden göres till föremål för pröfning ej mindre af Kongl. Maj:t än äfven af den nu sammanträdande Riksdagen. Båda statsmakternas rätt att under ofvan angifna tid förändra eller borttaga en afgift af bevillnings natur har visserligen blifvit motsagd, men denna uppfattning har alltid blifvit bestridd och har aldrig blifvit af Riksdagen godkänd.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag, det behagade Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen, att de enligt tulltaxan af den 16 Oktober 1891 bestämda tullsatser för spanmål, omalen, råg och hvete, samt malen, mjöl, alla slag, för tiden till innevarande års slut nedsätts, för spanmål, omalen, råg och hvete, till 50 öre per 100 kilogram och för spanmål, malen, mjöl, alla slag, till 1 krona 40 öre per 100 kilogram; att beloppet af den tullrestitution, som jemlikt § 9 mom. 1 i tulltaxeunderrättelserna medgifves vid utförsel af bröd, som af utländskt råämne tillverkats inrikes, för nyssnämnda tid nedsättes till 1,3 öre per kilogram; samt att den förändrade tullsatsen å mjöl äfvensom nedsättningen i tullrestitutionen för bröd tillämpas från det att två månader förflutit, sedan den nedsatta tullsatsen å omalen råg och hvete träd i kraft.»

Hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt, deruti Statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Fr. N:son Ihrfelt.